

²⁶ Алтухова О. Репресовані соратники Івана Огієнка 1933 р. // Духовна і наук.-педагог. діяльність І. І. Огієнка в контексті укр. нац. відродження: Наук. допов. другої Всеукр. наук.-теор. конф. (18-19 лют. 1997 р.): До 115-річчя від дня народження. — С. 136-140; Ананко Ж. Симон Петлюра й Іван Огієнко: Державотворчий аспект взаємин // Іван Огієнко (Митрополит Іларіон) і виховання національно свідомої особистості: (до 115-річного ювілею видатного вченого): Мат-ли Всеукр. наук. конф., 16-17 січ. 1997 р. — С. 13-16; Ананко Ж. Ідея державницької педагогіки у політичній співпраці С. Петлюри й І. Огієнка // Духовна і наук.-педагог. діяльність І. І. Огієнка (1882-1972) в контексті укр. нац. відродження: Наук. допов. другої Всеукр. наук.-теор. конф. (18-19 лют. 1997 р.): До 115-річчя від дня народження. — С. 91-92; Бичко Б., Чухим Н. Іван Огієнко та Андрій Шептицький: Два погляди на Берестейську унію // Духовна і наук.-педагог. діяльність І. І. Огієнка в контексті укр. нац. відродження: До 110-річчя від дня народження: Тези допов. наук.-теор. конф. — С. 33-34; Гонюкова Л. Іван Огієнко у спогадах С. Ф. Русової // Велетень науки: Наук. зб. — Вип. 2. — С. 85-88; Копилов С. Освітня співпраця В. Петра та І. Огієнка у Кам'янець-Подільському державному українському університеті (1918-1920 рр.) // Духовна і наук.-педагог. діяльність І. І. Огієнка (1882-1972) в контексті укр. нац. відродження: Наук. допов. другої Всеукр. наук.-теор. конф. (18-19 лют. 1997 р.): До 115-річчя від дня народження. — С. 100-102; Лупейко О. Іван Огієнко і Микита Шаповал // Духовна і наук.-педагог. діяльність І. І. Огієнка в контексті укр. нац. відродження: До 110-річчя від дня народження: Тези допов. наук.-теор. конф. — С. 193-194; Ляхоцький В. Агатангел Кримський та Іван Огієнко: До проблеми персонального історичного порівняння // Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжвід. зб. наук. праць. — Вип. 4 / Відп. ред. С. Кульчицький. — К.: Ін-т історії НАН України, 1998. — С. 313-321; Його ж. О. Нестеренко та І. Огієнко: До проблеми вивчення кола спілкування митрополита Іларіона // Велетень науки: Наук. зб. — Вип. 2. — С. 72-77; Його ж. Їх поєднала віра // Пам'ять століть. — 1999. — № 3. — С. 79-94; Його ж. І. Огієнко і С. Петлюра: (З невидрукованого) // Духовна і наук.-педагог. діяльність І. І. Огієнка (1882-1972) в контексті укр. нац. відродження: Наук. допов. другої Всеукр. наук.-теор. конф. (18-19 лют. 1997 р.): До 115-річчя від дня народження. — С. 75-85; Мороз О.

Іван Огієнко і Іван Липа // Велетень науки: Наук. зб. — Вип. 2. — С. 80-82; Прыгодзіч М. Я. Ф. Карські і І. Агієнка // Іван Огієнко: (Незабутні імена української науки): Тези допов. Всеукр. наук. конф., присвяченої 110-річчю від дня народження професора Івана Огієнка (25-27 травня 1992 р.). — С. 157-159; Сохацька Є. Олімпіада Пащенко-Шульмінська — сподвижниця Івана Огієнка // Іван Огієнко (Митрополит Іларіон) і виховання національно свідомої особистості: (до 115-річного ювілею видатного вченого): Мат-ли Всеукр. наук. конф., 16-17 січ. 1997 р. — С. 79-82.

Олена Леонтович

З УКРАЇНОЮ І ДЛЯ УКРАЇНИ: ЖІНКИ З РОДУ СИМИРЕНКІВ

Три жінки. Від двох віддаляють роки. Третя — наша сучасниця. Три різні долі. Та єднає їх одне — любов до України. Вони поклали свій камінець у підмурівок її державотворення. І всіх трьох недовістатньо знають наші сучасники. Тому і необхідно розповісти про них, аби приклад цих жінок був зразком служіння Україні.

Найстарша з цих жінок — Софія Симиренко /1839-1924/. Батько — Іван Альбранд — походив з французьких аристократів, мати — Надія Богаєвська — з української шляхти. Софія виросла вродливою, вольовою та незалежною в думках дівчиною. Коли вона покохала Василя Симиренка, то змогла оборонити своє почуття, повставши проти несправедливої волі батька, який хоча і був демократичних поглядів, але не міг здолати віковічні традиції своєї верстви і дати згоду на шлюб дочки із сином колишнього кріпака. І однак він вважав випускника Паризької політехніки на голову вище од всіх оточуючих та радо приймав у своїй господі талановитого молодого інженера, майбутнього винахідника та раціоналізатора українського цукроваріння.

Софія Іванівна, зробивши свій вибір, відважилася на таємний шлюб. На все життя вона стала вірною дружиною, соратницею, помічницею, одностудницею свого чоловіка. Василь Федорович завжди знаходив у неї розуміння, схвалення і підтримку своїх, як на той, так і на всі інші часи, фантастичних добродійних заходів щодо української культури. Досить згадати, що продовж 40 років він фінансував майже всі періодичні видання в Україні: «Киевская старина», «Науково-літературний вісник», «Україна», «Нова громада», «Рада», «Громадська думка», «Рутеніше рев'ю» та «Україніше рундшау», допомагав НТШ ім. Т.Шевченка, видавництву «Вік», клубу «Родина», хору М.Лисенка, українським письменникам та громадським діячам, «Товариству підмоги українській літературі, науці і штуці». Та на цьому далеко не закінчується його благочинні справи.

Та на початках молодому подружжю довелося зазнати скрути. І Софія Іванівна чим могла, допомагала чоловікові: не гребувала ніякою роботою і навчилася готувати, прати, шити. Вона захопилася садівництвом і розвела такий сад в селі Сидорівка на Канівщині, який славився на всю округу. Недарма вона, за свідченням своєї небоги – Ольги Первової-Леонтович, мала постійний квиток на Всесвітню паризьку виставку. Вона захопилася виготовленням пастили найвищої якості, відомої під назвою «Українська».

У своєму маєтку Софія Іванівна займалася просвітницькою діяльністю. Побудувала школу, лікарню, кілька майстерень і намагалася вивести в люди кожного, хто звертався до неї по допомогу.

Не знаючи змалку мови народу, серед якого їй довелося жити, Софія Іванівна вивчила її, часто читала вголос твори українських письменників. Про читання Софією Іванівною Шевченкових «Дум» згадувала племінниця Василя Федоровича – Оксана Дузь-Крятенко. Кохалася Софія Іванівна в українських піснях, збирала їх, за що навіть отримала «Похвального листа». Маючи гучний голос, вона часто співала разом з чоловіком. Так само пані Софія любила й український театр. У Сидорівці був створений за матеріальної підтримки подружжя Симиренків народний театр, що вписав і свою сторінку в літопис українського театру.

Софія Іванівна була членом Географічного товариства в Києві,

збирала для нього, за свідченням свого небожа Володимира Леонтовича, українського письменника та громадсько-культурного діяча, матеріали з праворозуміння та правових звичаїв в Україні.

Вихована в далекому від українських ідей колі, не відаючи навіть про існування українського питання, Софія Симиренко перейнялася болями рідної землі, ідеями та думками чоловіка, завжди схвально ставилася до його меценатської діяльності й потім, по його смерті, продовжила справу його життя, зокрема купила для українських видань друкарню.

22 травня 1916 р. вона підписала духівницю, в якій заповідала Канівському повітовому земству 55 десятин землі та 150 тис. рублів на заснування в Сидорівці ремісничої та сільськогосподарської шкіл імені Василя Симиренка з навчанням українською мовою¹. Українському науковому товариству в Києві Софія Симиренко дарувала садибу на Трьохсвятительській вулиці № 23 з будівлями і садом та ще 100 тис. рублів на зведення тут будівель, в яких мали розміщуватися його установи, але при умові, що товариству присвоять ім'я Василя Симиренка.

Софія Іванівна заповіла після своєї смерті продати маєток і цукроварню у Сидорівці, а гроші віддати на заснування у Києві Народного університету ім. В.Симиренка.

Цей заповіт, що складався ще за життя Василя Федоровича, безумовно з відома дружини, свідчить, що в особі Софії Симиренко поєдналися віддана українська громадянка-патріотка і кохаюча дружина. Безумовно, то була їхня спільна воля віддати своє надбання не родичам, не улюбленому небожеві Володимирі Леонтовичу, а Україні. Саме тому все своє майно Софія Симиренко, свято виконуючи волю чоловіка, віддавала на громадські справи. І як останній подих кохання, вшановуючи пам'ять і заслуги коханого чоловіка, увічнювала його пам'ять.

Почуття люблячої жінки, почуття, яке вона пронесла крізь все життя, і почуття патріотки органічно поєдналися в цьому юридичному документі, в цій останній пожертві на, як тоді казали, українську справу.

Отакою була Софія Симиренко, лебідка Лицаря українського духу. Любов до Василя Симиренка відкрила їй новий світ, розви-

нула глибоке почуття до рідного краю, рухала її вчинками.

Друга жіноча постать з цієї родини Любов Шульгіна (1865-1945), представниця старої культури. «Вона жила Україною і для України», – так коротко й вичерпно охарактеризував життя своєї матері Олександр Шульгін, державний діяч УНР та українського уряду в екзилі. Так воно і було, бо Любов Шульгіна стала у свій час культурно-громадською діячкою, народною вчителькою, що стояла біля джерел українського шкільництва. Людина гарячої душі, чиє серце билось задля України та її народу, вона здобула шану сучасників.

Походила Любов Шульгіна з родини Устимовичів, що належала до старовинного козацько-старшинського роду. Батько, Микола Устимович, прямий нащадок гетьманів Павла Полуботка та Данила Апостола, був шляхетною, демократичних переконань людиною. Мати, Єфросинія Черкаська, належала до козацького роду, який через складну долю потрапив у неволю. Люба, до десяти років кріпачка, була мудрою і талановитою, рішучою та енергійною й стала яскравим прикладом твердження про активізм української жінки. Недарма в повіті її називали «жінка – міністр».

Дитячі роки Любові пройшли на Полтавщині. У своїх спогадах Надія Іщук, дочка Л. Шульгіної, пише: «Тоді ще не було земських шкіл, то дід (тобто М. Устимович) сам заклав школу в селі Сохвині, де вони жили. Знайшов добрих вчителів і оплачував їх. Мама – вроджений педагог – дуже любила вчити. Як приїздила на вакації, то все займалася з тими учнями, селянськими дітьми. А як скінчила гімназію, то цілі дні проводила в школі. Зрана вчила дітей в школі разом з учителем, потім до неї приходили підлітки, що вже скінчили школу. Мама з ними читала, а ввечері вчила грамоти дорослих. Хоч офіційно школа була російською, але мама і ті вчителі вчили дітей українською мовою. Підручники були російські, але як тільки було можливо якусь українську книжку дістати, то мама купувала її і часто читала дітям і дорослим вголос, а читала вона чудово». «Внаслідок рідко в якому селі було стільки інтелігентних та національно свідомих селян», – зазначає у спогадах О. Шульгін. – як там «Любочку», на селі Любов Миколаївну, вони просто обожнювали»².

Після одруження з Яковом Шульгіним, істориком, учнем В. Антоновича та М. Драгоманова, громадським діячем, відбувшим заслання у Сибіру, та народження дітей (їх було п'ятеро), Любов Миколаївна вже не могла викладати в школі, але добирала здібних дівчат та хлопців із села і постійно готувала когось «на вчителя».

В юності у Любові Шульгіної була, як вказує Надія Іщук-Шульгіна, якась підсвідома, стихійна українська свідомість, дуже сильна, але аж потім, після одруження з Яковом Миколайовичем Шульгіним, ознайомилась і теоретично з українським рухом, зрештою в неї ці почуття викристалізувалися.

У часи перебування в Єлисаветграді родина Шульгіних стала там осередком українства. Любов Миколаївна всією душею віддавалась громадській роботі, мала великий вплив на молодь міста. В родині Шульгіних, на відміну від багатьох інтелігентних сімей, панувала завжди рідна мова. Традицію цю завела саме Любов Миколаївна. Виховання в сім'ї було суто українським. Ось як про це згодом писала Н. Іщук: «Несвідомі ми були того, які цінні перлини вкладали наші батьки в наше національне виховання. А яка відвага була в наших батьків, що говорили за нами по-українському. Скільки людей застерігали їх, що це небезпечно»³.

Любов Миколаївна говорила українською мовою з дітьми та ходила в народному строї в вишиванці і на вулиці. В родині діти змалку читали твори українських письменників. Найбільше Любов Миколаївна читала Шевченка і не тільки дітям, а й селяням. Якось приїхала вона з дітьми до Лубен, де тоді відбувались вкладки для народних вчителів відомого тоді педагога Вахтерова, аби послухати його. Там дістала «чарівний ліхтар» та ілюстрації до «Гайдамаків» Сластіона: «Читала так, як тільки вона вміла читати», – згадує син її Олександр. «Можна собі тільки уявити, яке враження справило це читання на заляканих начальством вчителів, у яких національна свідомість тільки прокидалася»⁴ – зазначає він далі. Про заляканість вчителів свідчить і той факт, що їм заборонялося під страхом звільнення передплачувати єдину на той час всеукраїнську газету «Рада», яку видавав меценат – патріот Євген Чикаленко.

Згодом, коли Шульгіни переїхала до Києва, Любов Миколаївна

стала одним з організаторів клубу «Родина», що був центром українського життя у Києві впродовж багатьох років – часу між двома революціями.

Любов Шульгіна разом з Людмилою Старицькою-Черняхівською брала участь у створенні притулків для біженців (під егідою комітету Південно-Західного фронту Всеросійського союзу міст), де навчали дітей українській грамоті, читали українські книжки, викладали рідною мовою інші предмети. Це був, власне, зародок української школи, яка проіснувала не менше чотирьох років. Неабияку мужність треба було мати організаторам, бо робилося то в умовах нової нагінки на українську мову. Любов Миколаївна була також одним з ініціаторів створення в Києві шпиталю для українських вояків, де під час лікування їх також навчали українській грамоті та читали твори українських письменників.

У березні 1917 р. в Києві відкрилася І-а Українська гімназія ім. Тараса Шевченка, директором якої став відомий український педагог Володимир Дурдуківський. Любов Шульгіна вела ній підготовчий клас. У ці ж роки вона завідувала дитячим будинком.

Любов Шульгіна виховала своїх дітей – Олександра, Надію, Володимира, Миколу, (Дмитрик помер в ранньому віці) справжніми патріотами. Її старший син став першим міністром закордонних справ УНР, відомим вченим-істориком, що відстоював інтереси України все життя. Другий син, Володимир, пішов за покликом серця обороняти Вітчизну і загинув під Крутами. Мати бачила, як він брав вату, йод, бинти з домашньої аптечки, все зрозуміла і мовчки благословила. Громадський роботі присвятив життя молодший син, який помер у 35-річному віці.

Про Любов Шульгіну сучасники казали: «Вона здатна виховати братів Грахків». Великий вплив мала Шульгіна і на своїх онук, Наталю та Марію, які душею завжди були з Україною і з ніжною любов'ю згадували про свою бабусю, під люблячим крилом якої зросли. А Наталя Пазунок – доктор філософії, стала відомою громадською діячкою діаспори.

Любов Шульгіна весь вік горіла, боліла людською долею, рано посивіла на чужому горі, хоча й свого вистачало, адже втратила трьох синів. Жила вона Україною й для України.

І нарешті, третій портрет пані Ольги Горошко, епіграфом до життя якої можуть бути слова: « високий лет душі, геройський діла і відданість безмежна Україні» Це Жінка – легенда, жінка – героїня, що не раз дивилася в очі смерті й перемогла її не тільки в бою, але, витримавши тортури НКВС, подолала жах сталінських ГУЛАГів. Жінка, для якої ідея незалежності України, національна ідея була могутньою рушійною силою. Вона заслуговує на глибоку повагу й шану, на щире увагу й турботу.

Походженням своїм Оля Горошко була з Вишнівця (Волинь). Життя не пестило її змалку. Рано втративши матір, четверо сиріт (двоє хлопчиків та дві дівчинки) потребували догляду. Але – й та, що стала дівчинці за матір, померла, залишивши ще одного братика (Максим потім стане підпільником – зв'язковим і теж пройде концтабори Сибіру). Оля росла вродливою, жвавою, розумною й кмітливою. І хоч як було тяжко батькові, що працював майстром на мебльовій фабриці, та він спромігся на те, аби дочка закінчила сім класів народної школи, а потім курси домашніх господарств, хоча мріяв він про іншу долю своїй улюблениці. Вже тоді заkontakтувала юнка з молоддю ОУН. Тому після приходу «совєтів» на Волинь вона їде за Буг, опиняється в таборі біженців у Холмі. Далі шлях її стелеться на Варшаву, Берлін та Дрезден. Вона важко працювала на фабриці, а згодом у німецькій родині, де й опанувала німецьку мову.

З початком війни Оля повернулася додому. У розквіті молодості, двадцятип'ятилітньою, вона зробила свій вибір і сміливо пішла разом із друзями до лав бійців визвольних змагань. За наказом керівництва і завдяки знанню мови вона працювала перекладачем господарчого відділу у рідному Вишневці. Передавала до підпілля важливі повідомлення. Не одне село завдячує їй уникненням від погрому, а селяни – від арешту. Та себе Оля врятувати не змогла і в серпні 1942 р. була заарештована німцями прямо на вулиці. Знаходилася вона у Кременецькій в'язниці до січня 1943р.

Після свого звільнення одразу пішла до лав Української повстанської армії. Потрапила спочатку до загону курінного командира «Енея», потім до «Наливайка», а пізніше до «Максима», того Максима Скорупського, що згодом став автором книжки спогадів

«Туди, де бій за волю», з якої український читач вперше дізнався про відважну Ольгу Горошко.

Йшов 1943 рік. Всі раділи в загоні, коли поверталася із завдання «Троянда». Таким було у Олі псевдо. Завдання у ній бували дуже складними. Відчайдушної сміливості, сили духу, мужності вимагало хоча б таке. Загін стояв тоді біля с.Бряхівці, – розповідає пані Оля. Був Великдень, німці схопили чотирьох юнаків з місцевої боївки. Вже яму викопали і мали розстріляти. Приходить до нашого командира Макса їхній командир: «Допоможи». Покликали мене, бо ж знала німецьку. Зробили лжемапу, мовляв, там – російські партизани, там – польські. Такий був задум у командира. На питання, чи піду, я не вміла казати: «Ні». Просто відповіла: «Якщо не повернусь, то я з ними». І я пішла в гестапо с.Ожидове. По-німецькому доводила, переконувала. Страху не було. Я ніколи нічого не боялася. І хоч мала була надія, але задум вдався. Мене привели до юнаків, дали перепустку й випустили. Хлопці ці потім дякували за врятоване життя і вибачалися, що вважали за провокаторку»⁵.

Скільки напруження, волі, хоробрості потребувало тільки це єдине завдання. А скільки ж їх було! Іноді двічі ніччю доводилося переходити лінію фронту. Бог охороняв, вважає пані Оля, коли, переповзаючи нейтральну смугу під суцільними спалахами ракет, скотилася в окоп, де був радянський солдат. Слава Богу, він спав. Постійні небезпека, напруга, бої – все це не для тендітної дівчини. Але «бистра у роздумах, завжди логічна у своїх висновках, скоро в оцінках, дуже обережна у складних ситуаціях, але безприкладно відважна перед обличчям небезпеки, – Оля завжди була там, де її якраз найбільше потребували й давала зразки успішності та діловитості чи то у розвідці, чи то у виконанні важкого зв'язку»⁶. Такою постає пані Оля в оцінці командира Максима Скорупського.

Такою була вона і тоді, коли, перейшовши лінію фронту задля встановлення зв'язку, не знайшла красивого командира, бо вже пройшов фронт, і вони перемістилися з того місця, де мала бути явка. Здибалася Оля з хлопцями, що в боях повідбивалися від своїх загонів. Зорганізувала їх і стала командиром і воювала, поки

не з'єдналися з Доксом, командиром з'єднання УПА. Там вона зустріла курінного командира Михайла Кондрася Тихого. І прийшло до них кохання посеред вогню і смертельної загрози. Повінчалися вони, скинувши шинелі, в с.Антонівка. Потім операцію на грудях перенесла без наркозу, бо за місяць мала народити дитину. На другий день після пологів у сільській хаті приїхали за нею верхи. Сіла Оля на коня і поїхала в ніч. Саме тоді був поранений її вірний Михайло (загинув він пізніше). Мужність і відданість справі, вірність клятві: «Здобудеш Українську державу, або загинеш у боротьбі за неї» тримали цю тендітну і сильну жінку.

Все витримала ця незвичайна, незламна людина: зраду, нелюдські катування і знущання на допитах, каторгу сталінських таборів. Все витримала і перемогла.

Бог рятував її під час боїв, і тоді, коли, майже втрачаючи свідомість у карцері слідчої в'язниці, ледве не наклала на себе руки, вже не усвідомлюючи, що в неї є син. Вже у петлі, зробленої з сорочки, в якій тільки і була в льодовому мішку, раптом побачила його, залитого сльозами. «Це був твій янгол-охоронитель», сказав їй добрий черговий, що в останню хвилину зазирнув у вічко карцера та врятував.

Бог був з панею Олею і у вантажному вагоні, що віз її до Сибіру, коли вона замерзла в благодійній суконці, і тоді, коли, палаючи від температури, її рятувала в карантинному бараці професор зі Львова. Та пані Оля і жила по-Божому у своєму, даруйте за тавтологію, стражденному житті.

Їй судилося відшукати свого синочка Ігоря, радіти його успіхам, стати бабусею, пережити материнське горе, бо помер він 35-річним від раку легенів. Втратила тоді і зір, і слух. Зір відновився, а слух – ні. Їй судилося далі важке і невлаштоване життя, бо й досі на схилі літ не має власної домівки, а пенсія – мізерна, 37 гривень.

Але не зламала цієї звияжної душі недоля. Вона і зараз енергійна, доброзичлива, дотепна на слові. Допомогає рідним, їздить на зустрічі з побратимами по боротьбі й неволі, на конференції і з'їзди, готова до зустрічі з молоддю, потерпає тільки від неуваги й байдужості.

«Я дуже любила Україну, – сором'язливо говорить пані Оля, говорить просто і щиро, – я і зараз її люблю. І якби довелось і тепер піти на завдання, чи віддати життя, я пішла б, і віддала б»⁷.

Отака вона, наша героїчна сучасниця, жінка-легенда, мужня донька українського народу, кавалер Лицарського Хреста, про яку написана і вже видається книжка Софії Буняк «Одісея Олі Горошко».

Три жінки – Софія Смиренко, Любов Шульгіна, Ольга Горошко, яких об'єднала одна, свята любов до рідної землі, одна національна ідея, якій вони присвятили своє життя.

Воліла б закінчити слово про трьох українок, що йшли одна за другою у часі, цікавим висловленням з передмови Євгена Чикаленка до його хроніки «живої історії» – «Щоденника»: «Ота праця для відродження української нації нагадує легенду про будівництво Києво-Печерської дзвіниці: що збудують майстри за день, те вночі влітне в землю; і так осідало їхнє мурування кілька років. Аж коли скінчили будувати дзвіницю за планом і поставили хреста, то за одну ніч вся вона раптом вийшла з землі.

Отак було і з українським національним рухом: і діди наші й батьки, і ми працювали по мірі наших сил, але наслідків тої праці не видно було, праці кількох поколінь раптом виявилася на світ, як Києво-Печерська дзвіниця з надр землі»⁸.

Отак і щоденна праця Софії Смиренко та Любові Шульгіної, полум'яне життя та подвиги Ольги Горошко вкладали і свої цеглини в підмурок Української Держави.

¹ Столиця. – 1999. – № 20.

² Шульгіна-Іщук Надія. Спогади. Сімейний архів. – С. 4.

³ 36. на пошану Олександра Шульгіна. – Париж; Мюнхен, 1969. – С. 243.

⁴ Там само. – С. 249.

⁵ Горошко О. Спогади. (рукоп.)

⁶ Туди, де бій за волю (Спогади курінного УПА Максима Скорупсь-

кого-Макса). – К.: Вид-во ім. О.Теліги, 1992. – С. 245.

⁷ Горошко О. Спогади. (рукоп.)

⁸ Чикаленко Є. Щоденник. – Львів: Вид-во «Червона калина», 1931. – С. 4.

Тетяна Печериця

П. РЯБКОВ – ЕТНОГРАФ ТА КРАЄЗНАВЕЦЬ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Кардинальні зміни, які відбулися в житті народу України за останні роки, відкрили нові можливості для розширення проблематики історичних досліджень. Стало зрозуміло, що бурхливе відродження національних культурно-наукових надбань України не можливе без докладного вивчення творчості багатьох її діячів. Особливий інтерес у цьому відношенні становить дослідження суспільно-політичної діяльності та наукової спадщини видатних представників інтелігенції України кінця XIX початку XX ст., творчість яких у радянський період з тих чи інших причин не була дослідженою та приєднаною до загальноукраїнської культурно-наукової спадщини.

Однією з таких визначних особистостей України кінця XIX початку XX ст., є громадський діяч, етнограф, історик, археолог та краєзнавець – Павло Захарович Рябков (1848-1926). Будучи енциклопедично освіченою людиною, він займався різноплановою діяльністю і залишив після себе численний доробок наукових праць, більшість з яких так і не була видана.

Наукова спадщина та документи про життєвий шлях П. З. Рябкова зберігаються в архівах академічних інститутів археології та мистецтвознавства, фольклору і етнології, музеях. Особистий фонд краєзнавця, обсягом 614 одиниць зберігання, знаходиться у Державному архіві Кіровоградської області. У ньому увагу дослідників насамперед привертають різнобічні за проблематикою праці П. З.